

10 let s jednotnou přijímací zkouškou

Jednotná přijímací zkouška (JPZ) je součástí českého vzdělávacího systému již více než deset let. Tento časový odstup vytváří dostatečný prostor pro vyhodnocení jejich dopadů na vzdělávání v kontextu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Považujeme to za důležité i s ohledem na probíhající revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) a na výzvu, kterou bude pro školy představovat implementace nového kurikula.

14. května 2026

Zkušenosti ze škol potvrzují, že JPZ jako jednorázová zkouška se zásadním dopadem na další vzdělávací dráhu dětí výrazně formuje obsah a metody výuky v závěrečných ročnících základní školy způsobem, který není v souladu s deklarovanými cíli kurikula. Ve školách vytváří silné „skryté kurikulum“, které soustřeďuje pozornost především na přípravu na testované typy úloh a znalosti potřebné pro úspěch u přijímací zkoušky. Pokud nedojde ke změně, tento rozpor se dále prohloubí s implementací revidovaného RVP ZV, které v souladu se Strategií 2030+ klade důraz na rozvoj klíčových kompetencí, základních gramotností, wellbeing žáků a individualizaci výuky.

Zavedení jednorázové zkoušky s vysokým dopadem na budoucnost žáků a žákyň je problematické i v jiných ohledech. Výzkumy dlouhodobě upozorňují, že silná závislost přijímacího řízení na standardizovaných testech:

- prohlubuje vzdělávací nerovnosti, protože úspěch je významně ovlivněn socioekonomickým zázemím rodiny,
- podporuje rozvoj paralelního systému placených přípravných kurzů a doučování,
- vede ke zužování kurikula a omezení výuky na testované oblasti.

Mezinárodní zkušenosti přitom ukazují, že problémem není samotná existence standardizovaného ověřování, ale jeho dominantní role v přijímacím procesu a důsledky, které jsou s výsledkem testu spojeny. OECD proto opakovaně doporučuje kombinovat standardizované testy s dalšími formami hodnocení a systematicky sledovat jejich dopady na různé skupiny žactva.

O negativních dopadech JPZ na děti a na vzdělávání na základních školách diskutuje široká i odborná veřejnost už od jejího zavedení. Tato diskuse se ale příliš zaměřuje na nápravu organizačních a obsahových chyb v kontextu současné podoby JPZ. Chybí širší debata o tom, jakou funkci má JPZ v českém vzdělávacím systému plnit. Otevřít tuto diskusi znamená mimo jiné odpovědět na otázku, zda má být JPZ i nadále nástrojem pro řešení nedostatku míst na středoškolských oborech, kde zájem žáků a žákyň a jejich rodičů dlouhodobě převyšuje nabídku škol.

Za zcela zásadní považujeme, aby tato diskuse vycházela z datově podložené evaluace dopadů současné podoby JPZ na učení dětí, výuku na základních školách, vzdělávací nerovnosti i další vzdělávací dráhy žáků. Je třeba sledovat nejen výsledky testů, ale také to, jak JPZ ovlivňuje každodenní práci škol a vzdělávací šance různých skupin dětí. Taková data českému vzdělávacímu systému deset let po zavedení JPZ výrazně chybí.

Odbornou a veřejnou debatu o podobě JPZ a šířeji o přechodu ze základního do středního vzdělávání je třeba vést za účasti všech relevantních aktérů – státu, zřizovatelů, škol, odborné veřejnosti i rodičů – a hledat nikoli kosmetická, ale systémová řešení opírající se o data. Nelze se přitom spoléhat pouze na technické úpravy testů nebo organizace přijímacího řízení v současné podobě.

Znamená to zejména:

- najít cestu, jak zajistit dostatečné kapacity v oborech středních škol, o které mají žáci a žákyň i jejich rodiče dlouhodobě zájem. Bez řešení přetlaku na některých školách bude JPZ nadále sloužit především jako nástroj pro rozřazování dětí,
- proměnit obsah a formu JPZ tak, aby byla v souladu s cíli kurikula, jehož smyslem je „utvářet a postupně u žáků rozvíjet klíčové kompetence a základní gramotnosti a poskytnout jim spolehlivý základ všeobecného vzdělávání“,
- otevřít také debatu o dopadech JPZ na wellbeing žáků a jejich motivaci k učení.

Po deseti letech existence JPZ nastal čas zhodnotit její dopady na vzdělávání a vést otevřenou odbornou debatu nad jejím smyslem, funkcí a budoucí podobou. Pokud nedojde k proměně JPZ, hrozí, že budeme za dalších deset let stále diskutovat o stejném problému: že přijímací zkouška zvyšuje nerovnosti a fakticky určuje, co se děti ve škole učí, bez ohledu na deklarované cíle vzdělávací politiky a kurikula.

Tento dokument je výsledkem dlouhodobé expertní práce členských organizací Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV), které s předkládanými doporučeními vyjádřily shodu. Žádáme relevantní aktéry na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby tato doporučení zvažili a zahrnuli je do následných kroků. SKAV nabízí MŠMT svoji podporu a spolupráci.

Stálá konference asociací ve vzdělávání (SKAV), reprezentujeme více než tři desítky organizací působících ve vzdělávání. Jsme střešní platforma sdružující různorodé organizace, které realizují progresivní změny ve vzdělávání. Sdílíme společnou vizi a hodnoty a nabízíme prostor pro vzájemné učení mezi organizacemi. Vytváříme konsensus na tématech klíčových pro proměnu vzdělávání a společně je prosazujeme na systémové úrovni.